

Asia: VN/16661/2026

Valtioneuvoston asetus asuinrakennusten energia-avustuksista vuosina 2026-2027

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiakaupungit ry kiittää Ympäristöministeriötä mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston vuosille 2026-2027 päättämää energia-avustusta koskevasta asetusluonnoksesta. Pidämme perusteltuna hallituksen tavoitetta vauhdittaa asuinrakennusten energiatehokkuusinvestointeja sekä tukea korjausrakentamista ja alan työllisyyttä.

Energiatehokkuuden vahvistaminen on perusteltua sekä ilmasto- että energiapoliittisten tavoitteiden näkökulmasta. Nykyinen kiinteistökohtaiseen laskentaan perustuva energiatehokkuusarviointi ja sen perusteella jaettavat tuet ovat kuitenkin ongelmallisia, sillä yksittäisten kiinteistöjen arvioinnin sijaan olisi oleellisempaa kiinnittää huomiota systeemitason energiatehokkuuteen, kuten tuoreessa Tuomas Vanhasen väitöstutkimuksessakin on esitetty. Energiatehokkuuden arviointi tulisivikin mahdollisimman pikaisesti päivittää myös EU-tasolla yksittäisen kiinteistön primäärienergiasta systeemitason vaikuttavuuteen perustuvaan arviointiin. Kuitenkin koska tällaista järjestelmätason energiatehokkuuteen perustuvaa arviointitapaa ei vielä ole, pidämme nyt esitettyä ratkaisua ymmärrettävänä. Perusteltua olisi edelleen pyrkiä tekemään selkeitä hanke- ja toimenpidekohtaisia rajoituksia koskemaan erityisesti eristysratkaisuja, jotta tukien vaikuttavuus olisi mahdollisimman merkittävä myös systeemitasolla.

Pidämme myös tärkeänä korostaa, ettei valmistettava avustusjärjestelmä saisi toistaa vuosina 2020–2023 käytössä olleen ARA-tuen rakenteellisia ongelmia, kun silloisen järjestelmän tukiehdot johtivat käytännössä investointeihin, joilla kiinteistöt vaihtoivat kaukolämmön kiinteistökohtaiseen lämmitysjärjestelmään laskennallisen energiatehokkuusluvun parantamiseksi riippumatta energiamuodon ratkaisusta todellisista vaikutuksista kokonaisenergiatehokkuuteen. Pidämme perusteltuna keskittää tuet rakennusten rakenteellisen energiatehokkuuden parantamiseen lämmitysmuodosta riippumatta.

1. Energia-avustuksen jakamisessa on otettava käyttöön yksinkertaistettu menettely

Tukijärjestelmän tulee kohdistua toimenpiteisiin, jotka aidosti vähentävät rakennusten energiankulutusta sekä tukevat energiajärjestelmän kokonaistaloudellisuutta, toimitusvarmuutta ja vähäpäästöisyyttä. Tässä on huomioitava erityisesti kohtuuhintaisen ja puhtaan energian riittävyys kylmimpien talvijaksojen aikana. Valtioneuvosto ilmoitti kehysriihessä energia-avustuksen tavoitteeksi elvyttää rakennusala ja parantaa sektorin yritysten tilannetta nopeasti. E-luvun laskennallinen parantaminen vaatii raskaita konsulttiselvityksiä, joiden tilaaminen ja toteuttaminen vie kiinteistönomistajilta aikaa ja rahaa. Selvitysvaihe hidastaa remonttien toimeenpanoa ja toimii siten tuen ilmoitettua politiikkatavoitetta vastaan.

Molempien edellä mainittujen tavoitteiden toteutumisen osalta tuen myöntämiseen olisi kannattavaa ottaa käyttöön myös Kiinteistöliiton kannattama yksinkertaistettu menettely, jonka puitteissa rakennuksen rakenteellista energiatehokkuutta parantavan hankkeen ei tarvitse täyttää velvoitetta parantaa E-lukua 23 % suhteessa rakennusaikaiseen nähden ollakseen tukikelpoinen. Tämä vähentää riskiä, että yleisesti ottaen energiatehokkuusmielessä kannattava, kiinteistön U-arvoja merkittävästi parantava hanke ei sellaisenaan täyttäisi tukikelpoisuuden ehtoja.

2. Lämmitysmuodon vaihtoa koskevaa rajausta on täsmennettävä

Asetusluonnoksessa on tuen ehtojen osalta todettu (7§, kohta 4), että avustettaviin kustannuksiin voidaan hyväksyä siirtyminen fossiilisesta kiinteistökohtaisesta lämmitysjärjestelmästä kaukolämpöön tai maalämpöön. Asetuksessa olisi hyvä erikseen tarkentaa, että vaihtaminen vähäpäästöisestä lämmitysjärjestelmästä toiseen ei ole avustuskelpoinen kustannus. Asetukseen olisi hyvä kirjoittaa auki, että tarkastelu tässä suhteessa tehdään suhteessa kiinteistön nykyisen lämmitysratkaisuun, ei rakentamisaikaiseen. Lisäksi on tarpeetonta rajata tukikelpoiset lämpöpumppuratkaisut vain maalämpöön.

Energiakaupungit ry pitää myös olennaisena, että nykyisiä toimivia lämmitysmarkkinoita ei vääristetä tulkinnanvaraisuudella, joka voisi mahdollistaa lämmitystavan vaihdon myös muissa kuin ministeriön tarkoittamissa tilanteissa. Korostamme, että jo tällä hetkellä E-luvun määrittämisperiaatteet tarjoavat kiinteistökohtaisille lämpöpumppujärjestelmille merkittävän laskennallisen kilpailuedun suhteessa kaukolämpöjärjestelmään.

Muutosehdotus: ”kaukolämpöön tai lämpöpumppujärjestelmään siirtymiseen ainoastaan silloin, kun luovutaan fossiilista polttoainetta tällä hetkellä käyttävästä rakennuskohtaisesta lämmitysjärjestelmästä.”

Tämä olisi syytä kirjoittaa selkeästi auki myös perustelumuiistioon, jossa todettaisiin lämmitystavan vaihto tukikelpoiseksi ainoastaan nykyisen fossiilisen kiinteistökohtaisen lämmitysjärjestelmän korvaamisen yhteydessä.

3. Energiatehokkuuden arviointi pitää uudistaa

Nykyisen lainsäädännön puitteissa energiatehokkuutta arvioidaan vain yksittäinen kohde kerrallaan. Tämän seurauksena syntyvä energiatehokkuuden osaoptimointi on yhteiskunnalle haitaksi ja heikentää nyt päätettävän tuen kaltaisten toimien vaikuttavuutta.

Suomen energiasektorin vähäpäästöisyys ja primäärienergian hyödyntämisen tehokkuus perustuu joustavaan energiajärjestelmään, jonka ytimessä on lämpöverkkoinfra. Lämmön varastointi on 50-100 kertaa sähkön varastointia tehokkaampaa, joten uudet lämpöakut mahdollistavat tuulisella säällä tuotetun ylijäämänsähkön tehokkaan varastoinnin. Muualla maailmassa tätä joustomahdollisuutta ei puutteellisen infran vuoksi ole tai sitä hyödynnetään vielä hyvin rajallisesti. Kansallisten etujen vaalimiseksi tarvitsemmekin uudistuksia, joiden myötä Suomen kilpailuetua voidaan entisestään vahvistaa. Energiaa pitää kierrättää nykyistä tehokkaammin.

Kaukolämpöjärjestelmä mahdollistaa energian tuotannon optimoinnin koko järjestelmän tasolla. Kaukolämpöverkot hyödyntävät laajasti teollisuuden, datakeskusten ja jätevedenpuhdistamoiden hukkalämpöjä ja joustavasti vaihtuvia tuotantotapoja, kuten suuria lämpöpumppuja ja sähkökattiloita. Lisäksi kaukolämpöjärjestelmä tarjoaa kiinteistökohtaisia ratkaisuja laajemmat mahdollisuudet kysyntäjoustoon ja energian varastointiin. Tämä tekee energian käytöstä tehokkaampaa järjestelmätasolla.

Lisäksi kaukolämpö tukee sähköjärjestelmän toimintaa erityisesti kulutushuippujen aikana. Kiinteistökohtaiset sähköön perustuvat lämmitysratkaisut puolestaan lisäävät sähkön kysyntää kylmimpinä ajankohtina, jolloin sähköjärjestelmän kuormitus on jo valmiiksi suurimmillaan ja lisäävät primäärienergian tarvetta energiajärjestelmässä. Energiakaupungit esittää, että ympäristöministeriössä valmisteltaisiin malli ja laskentatyökalu energiatehokkuuden määrittelyyn systeemitasolla. Läpinäkyvä kokonaisarviointi mahdollistaisi sen, että energiatehokkuuslainsäädäntö voitaisiin päivittää muuttuvan EU-regulaation mukaisesti vastaamaan muuttunutta todellisuutta, jossa kysyntähuippuihin kohdistettu säästö on merkityksellistä toisin kuin hukkaenergiaan kohdistuva säästö.

Yhteenveto ehdotuksista:

Energiakaupungit ry esittää, että valmisteltavaa energia-avustusta koskevaa asetusta muutetaan seuraavasti:

Energia-avustuksen myöntämisessä otetaan käyttöön yksinkertaistettu menettely, jossa tukikelpoiseksi luetaan kaikki kiinteistön rakenteellista energiatehokkuutta todennettavasti parantavat toimet riippumatta siitä, saavutetaanko sillä 23 % parannus suhteessa rakentamisaikaiseen E-lukuun.

Asetusluonnosta täsmennetään lämmitysmuodon vaihtamista koskevien kriteerien osalta siten, että erikseen rajataan vähäpäästöisestä lämmitysratkaisusta toiseen siirtyminen tukiehtojen ulkopuolelle ja todetaan arviointi tehtävän suhteessa rakennuksen tämänhetkiseen lämmitysjärjestelmään.

Energiatehokkuuden arviointi uudistetaan tukemaan järjestelmätason energiatehokkuutta. Valmistellaan laskentamalli ja -työkalut systeemitason energiatehokkuuden arvioimiseksi ja uudistetaan energiatehokkuuslainsäädäntö vastaamaan niiden perusteella laskettavissa olevaa todellisuutta.

Näillä muutoksilla energia-avustus tukisi nykyistä paremmin energiatehokkuutta, energiajärjestelmän kokonaisuutta, huoltovarmuutta sekä kustannustehokkaita päästövähennyksiä.

Kinnunen Eetu
Energiakaupungit ry